

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію **Молдованова Артура Вікторовича**
«Формування фасилітаційної компетентності майбутнього
соціального працівника в процесі професійної підготовки»,
представлену на здобуття ступеня доктора філософії
Галузь знань 23 Соціальна робота,
Спеціальність 231 Соціальна робота

На сучасному етапі розвитку суспільства успішність будь-якої країни значною мірою залежить від якості людського капіталу та ефективності освітньої системи. Сучасний ринок праці висуває високі вимоги до фахівців, які повинні володіти інноваційним мисленням, швидко адаптуватися до змін та приймати конструктивні рішення. Такі спеціалісти мають бути носіями навичок XXI століття, здатними працювати у динамічних умовах, що потребує переосмислення підходів до професійної підготовки у вищій освіті.

Компетентнісно-орієнтована система вищої освіти створює умови для формування фахівців нового покоління, які мають володіти здатністю до аналізу, креативного підходу та співпраці в колективі, а також розуміти значущість культурної спадщини і соціальних цінностей.

Інноваційні процеси в освіті включають впровадження нових підходів, що сприяють розвитку освітніх практик. Інновація розглядається не лише як створення нововведень, але й включає розробку, поширення та впровадження нових методів і технологій, що стимулюють активне залучення студентів до навчального процесу. У цьому контексті особливе місце займає фасилітація.

Діяльність фахівців з соціальної роботи, яка розуміється як діяльність, що приносить користь іншій людині, розкривається у відповідних сферах професійної діяльності, де фахівці є носіями альтруїстичної спрямованості власної реалізації, що передбачає безкорисливе ставлення, емпатію і підтримку людині. Без сумніву, вказані особистісні якості майбутніх фахівців формуються під час навчання у закладі вищої освіти, і виступають базовими особистісними чинниками професійної успішності майбутнього соціального працівника. З огляду на вище сказане актуальність дослідження не викликає сумніву.

Науково-термінологічний апарат, представлений у вступі (об'єкт, предмет, мета, завдання, гіпотеза, провідна ідея, концепція, тощо) свідчить про

належний рівень наукової культури здобувача та може бути оцінений як чіткий, кваліфікований та лаконічно викладений. Грунтовність наукових положень та висновків, що представлено у дослідженні, підтверджена критичним аналізом теоретичних, методичних та практичних основ дослідження. Автором використано комплекс теоретичних, емпіричних та статистичних методів, що дали можливість організувати та провести на високому науковому рівні експериментальну роботу та здійснити перевірку значущості отриманих результатів.

Серед теоретичних здобутків дослідження слід відзначити, що автором 1) визначено сутність та структуру фасилітаційної компетентності майбутнього соціального працівника, що містить мотиваційно-аксіологічний, когнітивно-гносеологічний, праксіологічно-суб'єктний компоненти та визначено критерії (мотиваційно-ціннісний, знаннево-пізнавальний, операційно-діяльнісний) показники та рівні (низький, середній, високий) сформованості фасилітаційної компетентності майбутнього соціального працівника; 2) обґрунтовано та розроблено технологію формування фасилітаційної компетентності майбутнього соціального працівника в сукупності її цільового, концептуального, змістовного, процесуального й результативного компонентів та адаптаційно-технологічного, імітаційно-технологічного, професійно-технологічного етапів; 3) *уточнено* зміст понять «фасилітація», «фасилітаційна компетентність»; 4) *подальшого розвитку* набули концептуальні ідеї аксіологічного, системного, діяльнісного, компетентнісного, фасилітаційного, суб'єктного, середовищного технологічного наукових підходів, на яких базується технологія формування фасилітаційної компетентності майбутнього соціального працівника; методи й форми професійної підготовки соціального працівника в університеті.

Перший розділ дисертаційного дослідження присвячено теоретичним засадам проблеми формування фасилітаційної компетентності соціального працівника в процесі професійної підготовки. Автором дуже вдало здійснено міждисциплінарний аналіз феномену фасилітації за такими аспектами: філософський, соціологічний, педагогічний, психологічний; розроблено авторське тлумачення поняття «фасилітаційна компетентність майбутнього

соціального працівника»; виділено наукові позиції до визначення структури фасилітаційної компетентності; обґрунтовано технології формування фасилітаційної компетентності майбутнього соціального працівника, яка містить концептуальну, змістовну та процесуальну частини.

У другому розділі роботи представлено формування фасилітаційної компетентності соціального працівника в процесі професійної підготовки, що здійснювалось поетапно за розробленим соціально-педагогічним інструментарієм, який містить такі методи й форми, як: неімітаційні (фасилітаційно зорієнтована лекція); імітаційні ігрові (ділова гра фасилітаційного типу); імітаційні неігрові (Case-study, розв'язання задач фасилітаційної спрямованості); колективні (структурована дискусія ОРІП); індивідуальні (рефлексивного характеру спрямовані «на себе» та «на інших»; фасилітаційні картки), а також інтерактивні техніки та інструменти («Мапа-трапеція», П'ять «П», «Правила», «Ключове питання», «Матриця Ейзенхаура», «Матриця думати-робити» та ін.).

Текст дисертації супроводжується цифровими матеріалами, статистичними даними, таблицями, гістограмами, які висвітлюють одержані в ході дослідження результати. Кожна з таблиць є результатом узагальнення та систематизації теоретичного й практичного матеріалу, що підтверджує якісний рівень дослідження.

Висновки до кожного розділу та загальні висновки є логічними і послідовними, вичерпно та різнобічно розкривають сформульовані завдання і результати дослідження.

Отже, все вище викладене дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки і рекомендації дисертації Молдованова Артура Вікторовича достатньо обґрунтовані й достовірні, а представлені в ній результати мають як теоретичне, так і практичне значення для теорії і практики соціальної роботи.

Разом з тим, в контексті ділової полеміки, вважаємо за необхідне висловити деякі дискусійні положення та окремі побажання:

1. До компоненту наукового апарату «Практичне значення одержаних результатів» варто було б додати розробку та апробацію анкети «Дослідження

комунікативних здібностей майбутніх соціальних працівників», оскільки вона є власним напрацюванням автора.

2. З огляду на посилення сучасних тенденцій щодо зростання ролі роботодавців у професійній підготовці фахівців у закладах вищої освіти, доцільним, на нашу думку, було б доповнити технологію формування фасилітаційної компетентності майбутнього соціального працівника складниками, що відображають зміст і напрями участі роботодавців у процесах формування та розвитку зазначеної компетентності.

3. Дисертаційне дослідження містить цінний теоретичний і практичний матеріал, на основі якого можна було б сформулювати певні пропозиції і рекомендації щодо формування фасилітаційної компетентності майбутнього соціального працівника в процесі професійної підготовки.

Натомість, висловлені зауваження мають рекомендаційний характер і не впливають на загальне позитивне враження від роботи. Дисертація Молдованова Артура Вікторовича «Формування фасилітаційної компетентності майбутнього соціального працівника в процесі професійної підготовки» є завершеною, цілісною науковою кваліфікаційною роботою, яка має наукову новизну, теоретико-практичне значення, відповідає чинним вимогам наказу МОН України від 12.01.2017 р. №40 (зі змінами, внесеними згідно наказу МОН України від 31.05.2019 р. №759) і Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. №44 (із змінами, внесеними згідно Постанови Кабінету Міністрів України №341 від 21.03.2022 р.), а її автор, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 23 Соціальна робота за спеціальністю 231 «Соціальна робота».

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної педагогіки
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

Наталія КРАСНОВА

Наталія КРАСНОВА

